

Запознава руското правителство съ нуждите на българския народ и възбудилъ въ него грижливо съчувствие къмъ своите съплеменници, Н. Хр. Палаузовъ не пропусналъ да запознае съ своите сънародници и руското общество: въ руски периодически издания, особено въ „Одесскій вѣстникъ“ той обнародвалъ въ това време редица съобщения, бележки и статии за събитията и живота въ България и превелъ въ 1854 г. на руски езикъ писанитъ до него на български езикъ „Писма за България“ отъ Найдъ Герова, които писма ярко изображавали страданията на българския народъ подъ турското владичество.

Особено патриотическо движение предизвиква Кримската война между българскитъ емигранти въ ромънскитъ княжества и въ Русия. Въ Букурещъ търговцитъ К. Мустаковъ, Ив. Бакалооглу, Хр. Георгиевъ и д-ръ Вас. Беронъ съставили дружество подъ название „Българска епитропия“ съ целъ филантропическа и политическа. Тъ се нагърбили и да снабдяватъ съ всичко необходимо българскитъ волонтири въ Кримската война и въобще си поставили за задача да помогнатъ съ всички срѣдства на своето отечество въ този важенъ и сѣдбоносенъ моментъ. При това тѣ поканили и одескитъ българи да събератъ и тѣ помощи въ полза на тѣхната „епитропия“. Получилъ поканата на букурещкитъ патриоти, Н. Х. Палаузовъ свикалъ на събрание своите сънародници и тукъ изказалъ мисълта, че тѣ, одескитъ българи, сж длъжни да взематъ деятелно участие въ събирането на пари въ полза на бедствуващото отечество, но че ще бжде още по-добре, ако въ този случай тѣ не бждатъ прости частни пожертвуватели, а сами се заловятъ да устроятъ и въ Одеса „епитропия“ подобна на букурещката, и дружно, въ съгласие съ последната и съ съдействието и съветитъ на влиятелни руски лица, се задемаатъ съ общи усилия да послужатъ на отечеството си въ дѣлото на неговото нравствено, умствено и национално повдигане. При това Палаузовъ указвалъ на особено горещото съчувствие къмъ поробеното славянство и къмъ българитъ най-вече на знаменития руски иерархъ Инокентий (Борисовъ), тогава архиепископъ Таврически и Херсонски, съ когото Палаузовъ се намиралъ отдавна въ близки отношения, ползувайки се отъ съветитъ и упѣтванията му въ своята по-раншна деятелностъ въ полза на България. Всички грижи по учреждаването на такава една епитропия за, събиране пожертвувания въ цѣлия Новорусийски край, по изпросване на разрешение за нейното съставяне отъ генералъ-губернатора, Н. Хр. Палаузовъ поелъ върху себе си. За обсъждане на това Палаузово предложение, одескитъ българи, съ Ст. Д. Тошковица и